

قیمت سایه

Shadow Price

سرریزها یا تحلیل‌های هزینه-فایده زمانی که از طریق قیمت‌های بازار مقدور نباشد مورد استفاده قرار می‌دهند (Harvey, 1994: 62-63).

پورا داسگوپتا (P.Dasgupta, 2010) در کتاب اقتصاد توسعه به نقل از آتکینز و استیگلitz (Atkinson & Stiglitz, 1980) می‌نویسد: در اقتصاد عمومی، قیمت‌های سایه به عنوان تفاوت بین قیمت‌های بازار و مالیات یا یارانه‌های بهینه تعریف می‌شود که البته یک تعریف پایه‌ای و اولیه برای اقتصادهایی است که هنوز به قدر کافی توسعه پیدا نکرده‌اند. داسگوپتا (۲۰۱۰) در تبیین قیمت سایه منابع طبیعی، سه جزء را در تخمین قیمت سایه ضروری می‌داند: یک مدل توصیفی از اقتصاد، اندازه و توزیع دارایی‌های اقتصادی و مفهوم رفاه اجتماعی. دو مورد اول مبنایی برای برآورد تغییراتی است که در تخصیص منابع وجود دارد و مورد سه مبنایی برای تعیین ارزش آن تغییرات است. وی با استفاده از مدل استدلال می‌کند که حتی اگر در اقتصاد ناکارآمدی هم باشد، باید پویایی اکوسیستم را برای تخمین قیمت سایه منابع طبیعی و آلودگی‌های محیطی به صراحت مورد توجه قرار دهیم.

کتاب‌شناسی

- احمدیان، مجید (۱۳۷۳). نظریه بازار و کاربرد آن برای منابع انرژی پایان‌پذیر، چاپ اول، (محل چاپ و نام انتشارات؟؟؟).
<https://www.investopedia.com/terms/s/shadowpricing.asp>
 Partha Dasgupta, 2010, Handbooks in Economics, <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/public-economics>
 Anthony B. Atkinson, Joseph E. Stiglitz Lectures on Public Economics: Updated Edition Hardcover – May 26, 2015
 Jean DREZE and Nicholas STERN, 1990 "POLICY REFORM, SHADOW PRICES, AND MARKET PRICES", London School of Economics, Houghton Street, London WC2A 2AE, UK, Journal of Public Economics 42 (1990) 145. North-Holland, pp 3,6
 Jack Harvey, 1994, "Externalities and Cost-benefit Analysis, In: Economics Revision Guide. Palgrave, London, pp 62-63, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-13313-0_17
 داریوش وافی نجار
 عضو هیئت علمی مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

قیمت سایه کاربرد بسیار وسیعی در اقتصاد و به‌ویژه اقتصاد منابع دارد و با وجود کاربردهای گوناگون، دارای یک مفهوم واحد است و آن قیمت کالا یا خدمات است زمانی که هنوز وارد بازار نشده است یا قیمت واقعی برای آن وجود نداشته باشد (Stern, 1990: 3-6). آنچه این تعاریف را از یکدیگر متفاوت می‌کند مبنایی است که برای محاسبه آن در نظر می‌گیرند. در ادبیات و کاربردهای آن قیمت سایه معادل عباراتی چون هزینه فرصت، هزینه نهایی تولید یک واحد اضافه از کالا، قیمت جایگزین یا در اقتصاد منابع قیمت هر واحد از ذخیره استخراج نشده، بیان می‌شود (احمدیان، ۱۳۷۳: ۱۴-۱۰).

در مفهوم هزینه فرصت، قیمت سایه مابه‌ازای هزینه‌ای است که تولیدکننده در نتیجه تولید نکردن کالای دیگر پرداخت می‌کند. یعنی هزینه فرصت مرتبط با بهترین انتخاب ممکن از بین سایر انتخاب‌های باقی‌مانده که از آن صرف‌نظر شده است (Investopedia, 2019).

مفهوم دیگر همان هزینه نهایی (marginal cost) است و آن مقدار ارزشی است که هر فرد حاضر است به‌ازای هر واحد اضافه کالا پرداخت کند (J. Derze & N.Stern, 1990: 3-6). قیمت سایه همچنین با عنوان قیمت جایگزین (proxy) نیز به‌کار می‌رود. در این صورت، قیمت سایه یک کالا که به بازار عرضه نشده است معادل قیمت کالای جایگزین آن در بازار است (Investopedia, 2019).

در اقتصاد منابع قیمت سایه قیمت هر واحد استخراج نشده است که در زیرزمین باقی‌مانده و ارزشی است ذهنی که صاحبان منابع برای هر واحد از ذخیره منبع خود قائل‌اند اما قیمت فروش ارزشی است که در بازار تعیین می‌شود (احمدیان، ۱۳۷۳: ۱۱).

اقتصاددانان اغلب قیمت سایه را برای تخمین هزینه‌های خارجی منفی (مانند آلودگی به‌وسیله یک شرکت)، محاسبه